

Diakronikus olvasatok

Egyetemi tanév 2026/2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Mesteri
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Diakronikus olvasatok.			A tantárgy kódja	LMM1206
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Farmati Anna				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Farmati Anna				
2.4. Tanulmányi év	I	2.5. Félév	II	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2. előadás	4	3.3. szeminárium/labor/projekt	4
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5. előadás	28	3.6. szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					50
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					50
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összóraszámmal)					30
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					8
Vizsgák					2
Más tevékenységek: [pl.: kétirányú kommunikáció a tárgyfelelőssel/ ttorral]					0
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					140
3.8. A félév összóraszám					196
3.9. Kreditszám					8

4. Előfeltételek (ha vannak)

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

4.1. tantervi	Irodalomtörtéeti ismeretek (alapképzés bármelyi irodalomszakon)
4.2. kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Vetítési lehetőség, alkalmanként hangszórók, fénymásolatok
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	Vetítési lehetőség, alkalmanként hangszórók, fénymásolatok

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP3	Professzionálisan kommunikál a kutatási és szakmai környezetben
CP4	Tudományos kutatást végez
CP8	Információk szintézisét készíti el
CP11	Kezeli az interoperábilis, újrahasznosítható, könnyen elérhető és megtalálható adatokat
CP19	Absztrakt módon gondolkodik
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Csapatban dolgozik
CT2	Értékeli a kulturális és művészeti kifejezésformák sokszínűségét
CT3	Kritikusan viszonyul az információkhoz és azok forrásaihoz
CT5	Alkalmazza a társadalom- és bölcsészettudományok területén szerzett ismereteit

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények (a tantervből kell átvenni)²

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CT2	Ismeri a magyar nyelv és irodalom kulturális, társadalmi és stilisztikai történetét	Képes elemezni és bemutatni a magyar irodalmi jelenségeket kulturális kontextusukban (magyar irodalom és magyar kultúra), információforrásokat használni, valamint tudományos kutatást végezni
CP3 CP11, CP19	Ismeri a magyar kultúrában megjelenő irodalmi jelenségek történetét, és a magyar kultúra kontextusában kritikusan viszonyul ezekhez	2.Képes a magyar, az világ- és az összehasonlító irodalom történetének fogalmait megfelelően alkalmazni, továbbá tudományos vagy irodalmi szövegeket elemezni, felülvizsgálni és megfogalmazni
CP11, CP3	Ismeri az általános nyelvi és irodalmi jelenségeket, valamint a magyar népi kultúrát	3.Ismeri a magyar nyelv, irodalom és kultúra legújabb elméleteit és módszereit
CP8	Ismeri a magyar nyelv és irodalom területéhez kapcsolódó tanulmányi és kutatási platformokat	Képes kreatív ötleteket és innovatív technikákat kidolgozni a szakterületén, valamint terminológiai adatbázisokat létrehozni
CT3	Ismeri az általános nyelvi és irodalmi jelenségeket, valamint a magyar népi kultúrát	Ismeri a magyar nyelv, irodalom és kultúra legújabb elméleteit és módszereit

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. Bővül a magyar- és világirodalomtörténeti szövegismerete
2. Megismeri a kulturális emlékezet működését az irodalomtörténet kontextusában
3. Megérti az irodalmi kánon alakulásának szempontjait a régiségben
4. Olvasási és megértési technikákat gyakorol
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. Látja az irodalomtörténeti korszakok közötti összefüggéseket
2. Képes kettős kontextusban értelmezni különböző korok szövegeit
3. Alkalmazni tudja a diakronikus olvasatokat az oktatói munkában

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
-------------	----------------------	--------------

tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb odalán kell feltüntetni.

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

1. Bevezetés: Szövegek újraírása és -olvasása – ill. az irodalomtörténeti műveltség „fölköztébb szükséges voltáról”	– fogalomalkotás – magyarázat – interaktív megközelítés	
2. Diakronikus olvasat: az alteritás irodalma későbbi korok intertextusaiban – a „Non omnes moriar” esélye? Az (örök) emlékezet és a felejtés irodalmi terei és esélyei	– összehasonlítás – bemutatás – rendszerezés	
3. Az emlékezés és a felejtés. A feledés nyelvei és fokozatai. Az emlékezet határai.	– előadás, magyarázat – szemléltetés, – megfigyeltetés	
4. A szakrális emlékezet. Anamnézis a zsidókeresztény kultúrában. Kultusz és kultúra memóriája.	– magyarázat, – elbeszélés – rendszerezés – szemléltetés – megfigyeltetés	
5. Az emlékezni tudó irodalom: a szövegek mint emlékezetközlegek és működésmódok.	– előadás – magyarázat	
6. A múlt velünk él: a bestseller középkori (vagy még régebbi) titkai. Az irodalmi igényű fantasy	– előadás – magyarázat, – leírás	
7. Hagiografikus beszédmódok a későbbi századok irodalmában	– előadás – elbeszélés – szövegértelmezés	
8. Hagiografikus beszédmódok: legenda és antilegenda	– magyarázat – szemléltetés – rávezetés	
9. Az emlékezés kollektív és egyéni igénye: a biográfia és változatai	– előadás – szemléltetés – magyarázat	
10. Az élettörténeten keresztül újraolvasott történelem. Cserei Mihály és más memoárok	– magyarázat, – leírás – megfigyeltetés, – rávezetés	
11. Az irodalmi mű mint az emlékezés – felejtés társadalmi jelenségének közege. Az (ön)apológia	– leírás, bemutatás – magyarázat – megfigyeltetés	
12. Emlékhelyek és irodalom: klasszikusok a könyvespolcon. A könyvtár mint emlékezethely. Az irodalomtörténet „gyászfolyamatai”	– bemutatás, leírás – magyarázat	
13. Az emlékezet műfajai. A digitális emlékezés – a multimediális marandóság esélyei	– előadás – magyarázat	
14. A diakronikus szempont kialakításának gyakorlata és	– magyarázat – szemléltetés	

érvényesíthetősége az (iskolai)
műelemzésben

Bibliográfia

1. Antik Sándor: Vizuális emlékezet és képi metaforák, Egyetemi Kiadó, 2008 – vagy *Vizuális emlékezés és kommunikáció*, Egyetemi Műhely Kiadó, 2010 <https://www.bolyait.ro/wp-content/uploads/2022/09/Antik-Sandor-Vizualis-megismeres-es-kommunikacio.pdf> (2025.01.26.)
2. Bohler, Danielle: *Le temps de la mémoire: le fluxe, la rupture, l'empreinte*, Bordeaux, 2006. <https://books.openedition.org/pub/27721?lang=en> (2025.01.26.)
3. Bouchet, Florence: *Le Moyen Âge mène à tout, à condition d'en sorti : pour une approche diachronique de la littérature médiévale = Perspectives Médiévaales. d'épistémologie des langues et littératures du Moyen Age*, 2015 <http://peme.revues.org/7505#tocto3n8> (2025.01.26.)
4. Italo Calvino Miért olvassuk a klasszikusokat? in: Holmi (6) 1994/9, 1290–1293.
5. Csiffáry Gabriella: *Documenta humana*: http://www.csiffary.extra.hu/tanulmany.htm#_ftn1 (2025.01.26.)
6. Erős Ferenc: *Pszichoanalízis és kulturális emlékezet*, 2000 Irodalmi és Társadalmi havi lap, 2009/5-6. <http://ketezer.hu/2009/06/pszichoanalizis-es-kulturalis-emlekezet/> (2025.01.26.)
7. Farmati Anna: *A kánon pereméről: dekanonizáció és újrakanonizáció, avagy régi szövegek autonóm olvasatban és diakronikus függőségben* = MAGISZTER XVIII. évfolyam. 2. szám. 2020 / TÉL 28 – 34. http://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_28-34.pdf (2025.01.26.)
8. Farmati Anna: *Hagiografikus beszédmodok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába* = Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére, szerk. Berszán István, Fóris-Ferenczi Rita, Serestély Zsolt, Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019, 41., 225–238.
9. Kőszeghy Péter: *A régi magyar irodalomtörténet írása, avagy mi az „igazi irodalom”* <http://itk.iti.mta.hu/megjelent/2015-5/koszeghy.pdf> (2023.03.04.)
10. Lejeune, Philippe: *Önéletírás, élettörténet, napló: válogatás írásaiból* / szerk. Z. Varga Zoltán. Budapest, L'Harmattan, 2003
11. Mészáros Márton: *Csak én írok, versemnek hőse: semmi és Újrahasznosítás két KAF-versben* = Hálózatok, médiumok, kultúrtechnikák, Tempevölgy könyvek 34., 2019, 102–110. ill. 159–176.
12. Nora, Pierre: *Emlékezet és történelem között* [vál., szerk. K. Horváth Zsolt]. Budapest, Napvilág, 2010. <https://epa.oszk.hu/00800/00861/00012/99-3-10.html> (2025.01.26.)
13. Végh Attila: *Mnémoszüné mélységes kútja. Esszé az emlékezés szelleméről*, <https://epa.oszk.hu/00300/00381/00116/vegh.htm> (2025.01.26.)
14. Vodolazkin, Eugen: *The New Middle Age, First Things*, August, 2016 <https://www.firstthings.com/article/2016/08/the-new-middle-ages> (2025.01.26.)

További ajánlott könyvészet:

15. Brutovszky Gabriella: *A horizontok játszámája? A régi magyar irodalom megítélése és taníthatóságának problematikája* = Kötél Emőke, Máthé Zsolt, Molnár Ferenc szerk., PhD konferencia. A Tudomány napja tiszteletére rendezett konferencia tanulmányaiból, Budapest, Balassi Intézet, Márton Áron Szakkollégium, 118-128. http://real-eod.mtak.hu/7623/1/2010_PHDtanulmanykotet.pdf (2025.01.26.)
16. Kalafatics Zsuzsanna: „És nincs idő, csak Isten végtelen kegyelme van” A teocentrikus szemlélet Jevgenyij Vodolazkin regényeiről, *Vigilia* 2022/11, 913–923.
17. Kecskeméti Gábor: *Az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetében elkészítendő magyar irodalomtörténet megalapozása*, (ItK) 118(2014)
18. Kokas Károly: *Az emlékezet digitális katedrálisa*, Pro Philosophia Szegediensi Alapítvány; Magyar Filozófiai Társaság; Státus Kiadó, Szeged, pp. 369-376. (2017) ISBN 978-615-5727-00-9, <http://publicatio.bibl.u->

[szeged.hu/11433/1/Kokas_K_Az_emlekezet_digitalis_katedralisa_u.pdf](https://www.youtube.com/watch?v=bvw-2Wh_NXk) (2023.03.04.)

https://www.youtube.com/watch?v=bvw-2Wh_NXk (2025. 01. 26.)

19. Ladányi-Turóczy Csilla szerk.: Kitalált középkorok – Középkor-képzeteink a romantika óta. Szerkesztette, Palimpszeszt 2008, 27. szám https://www.prae.hu/prae/palimpszeszt.php?menu_id=93&year=2008 (2023.03.04.)
20. Ong, Walter, J., Orality and Literacy. The Technologizing of the World, Routledge, London and New York, 2002.
21. Marosi Ernő: Művészettörténet: az emlékezés tudománya? <https://mindentudas.videotorium.hu/hu/recordings/8177/muveszettortenet-az-emlekezes-tudomanya> (2025.01.26.)
22. Vincze Kata Zsófia: Tradíció, emlékezés, értelmezés. Az egyiptomi kivonulás-történet értelmezése a mai budapesti zsidóság vallásos jelenségeiben, Budapest, 2004. Szerk.: Horváth Réka MTA PTI Etnoregionális Kutatóközpont Munkafüzetek 94. (interneten elérhető)
23. S. Sárdi Margit: Középkori témák a folklórban és az irodalomban = Szemerkenyi Ágnes: Folklór és irodalom, Budapest, Akadémiai Kiadó. 2005

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés. A tevékenység megszervezése.	bemutató, rávezetés, magyarázat, közös elemzés	
2. <i>Ars memoriae</i> : mnemotechnikák és memóriaelméletek	bemutató, magyarázat, közös elemző olvasás	
3. A dantei emlékeztetőpika: az Isteni színjáték emlék(ezet)-helyei.	bemutató, magyarázat, csoportmunka, szövegelemzés	
4. Az emlékezés mint az irgalom retorikája az Ószövetség történeteiben	bemutató, magyarázat, közös elemzés, szövegek összehasonlítása, csoportmunka	(és/vagy belőle ihletődött irodalmi művekben)
5. Paratextusok, intertextusok, archetextusok – szövegek, gyakorlatok	bemutató, magyarázat, közös elemzés, összehasonlítás, csoportmunka	Pl. <i>Arcok a magyar középkorból. KAF: Szent Ambrus képmása Mediolanumból</i>
6. Források és/vagy továbbélések: az „irodalmi műveltség felettébb szükséges voltáról...”	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	Pl. <i>Eger várának viadaljáról</i>
7. Az emlékezés mint az életút-integráció eszköze – emlékiratok, memoárok.	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	Szabadon választható szövegek különböző korszakokból.
8. A legendák és antilegendák – a sztárképződés történetei	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	pl. <i>Lídia Amejko: Telepi szentek élete</i>
9. Kompiláció vagy intertextualitás? Vagy CopyPaste? Olvasáskultúrák és alkotómódok a történelem folyamán.	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
10. Történelmi, társadalmi, személyes mélytörténetek és a fikció	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	
11. Újraolvasások és újraírások. A régi szöveg új fordítása(i).	bemutató, magyarázat, összehasonlító elemzés, csoportmunka	
12. A szerzői pályaképek mint emlékhelyek (Konkrét esettanulmány)	bemutató, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	

13. Digitális emléksávok (Pl. a FB irodalom emlékezetének logikái)	bemutatás, magyarázat, közös elemzés, csoportmunka	Konkrét médiafelület vizsgálatának tanulságai.
14. Az irodalomtörténet emlékezte: az adatbázisoktól a mikroelemzésekig.	bemutatás, magyarázat, összehasonlítás, közös elemzés, csoportmunka	Konkrét szerzőre/műre vonatkozó szövegek elemzése

Könyvészet (ajánlott)

- Genette, Gérard: *Transztextualitás*, Helikon, 1996/1–2., 82—90.
http://epa.oszk.hu/00000/00002/00208/pdf/EPA00002_alfold_2016_09_053-070.pdf (2025.01.26.)
- H. Weinrich: *Léthé. A felejtés művészete és kritikája*. Ford. Mártonffy Marcell. Atlantisz, Bp., 2023
- Jacques Roubeaud: *Költészet és emlékezet*. Leopraepész fiának találmánya, Typotex, Budapest, 2007, 7 – 123.
- Kiss Farkas Gábor: *Ars memoriae a 15-16. századi Magyarországon* = Balázs Mihály és Gábor Csilla szerk., *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban*, Kolozsvár, 2007, 13–42.
- Laurent Demanze, Gérard Macé: *L'invention de la mémoire*, Paris : José Corti, coll. « LesEssais », 2009, 162 p., EAN : 9782714310064
https://www.academia.edu/1278422/G%C3%A9rard_Mac%C3%A9_l'invention_de_la_m%C3%A9moire (2025.01.26.)
- Miklya Zsolt: *Hány jelenlét tölti be ezt a pár sort. Ambroziosi himnuszalakmások KAF-átiratban* = *Alföld*, 2016, 53–70.
- Omberto Eco: *Széljegyzetek a rózsá nevéhez* = *A rózsá neve*, Európa Könyvkiadó, 2002
- Régine Robin: *Structures mémorielles, littérature et biographie* : <http://enquete.revues.org/document116.html> (2025.01.26.)
- Simon Tamás László: *Emléknyalábok*. Bibliái emlékezet-stratégiák nemzedékek és hagyományok párbeszédében, Bencés Kiadó, 2023 (beszkennelve a BCU felületére)
- Szász Pál: *Örökké valóság*. Kalligram 2014, október:
<https://www.kalligramoz.eu/index.php/Kalligram/Archivum/2014/XXIII.-evf.-2014.-oktober/Oeroekke-Valosag> (2025.01.26.)
- Szigeti Csaba: *Van, hiszen lehet. Lehetséges régi magyar költészet a modern történelmi regényekben*, MMA Kiadóm Budapest, 2020
- Umberto Eco: *Az új középkor*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2002,
- Visy Beatri: *„Öreg csont, ifjú csont” – a haláltánc mesterei: Weöres és Babits*, JelenkorOnline

9. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyen
10.4 Előadás	Jártasság a témában és a szakirodalomban.		
	A vizsgán a feladatban megjelölt szempont követése. Az érvelés logikája		50%
10.5 Szeminárium / Labor	Az elvállalt téma bemutatása, feldolgozása. Aktív részvétel az órák legalább 70 százalékán.	A szemináriumi bemutató és az állandó, együttműködő munka pontozása.	25%

	Csapatmunkában való részvétel.		
	Zárthelyi dolgozat választott kutatási témáról.		25%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei • Az egyes témák ismerete a konkrét jelenségek felidézésével, apró részletek nélkül. • Összefüggések teremtésére való képesség. • Irodalomtörténeti, műfajtörténeti, kritikátörténeti és elméleti problémák érzékelése. • A bibliográfiai tételek legalább felének ismerete. • Szeminárium esetében: egy kiselőadás vagy vitaindító megtartása, kisesszé benyújtása, illetve az összes téma alapszintű ismerete, kritikai megközelítése.			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)³

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								Nem alkalmazható

³ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az *Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás* szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.

UNIVERSITATEA BABES-BOLYAI
BABES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABES-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABES-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Kitöltés időpontja:
2026.4.9

Előadás felelőse:
Farmati Anna

Farmati Anna

Szeminárium felelőse:
Farmati Anna

Farmati Anna

Intézetigazgató:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

BERSZAN ISTVAN
2026.04.24 09:31
Aprob acest document

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása